

Тужним, непријатним изненађењима нема краја. Током пандемије вируса Covid-19 преминуо је и наш уважени и драги колега проф.др Владимир Мацура, дипл.инж.арх. Био је уман урбаниста, архитекта, племенит и добар човек широке културе. Својим теоријским, истраживачким, стручним и педагошким радом задужио је српску науку и културу у области градитељства.

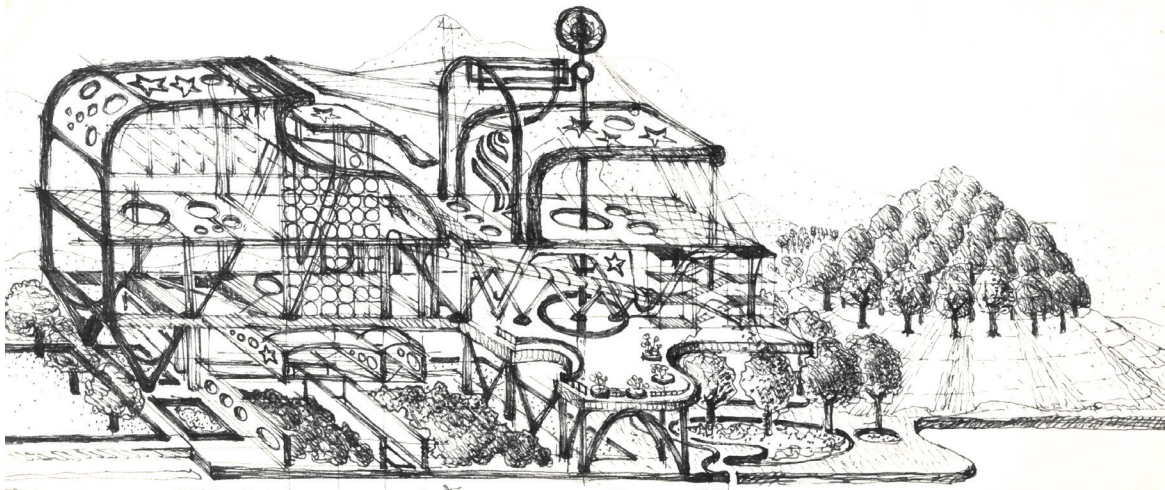
Поникао у интелектуалној средини, Владимир Мацура је веома рано исказао радозналост духа која краси личности обдарене жељом да се непрекидно усавршавају и уче, без обзира на животну доб и већ постигнути углед у каријери. Искусствено је дошао до закључка да су једнакост, солидарност, одрживост, доступност и адекватност његово лично убеђење на којем заснива став о напретку друштва и градова и стално га се придржава у свом раду. То своје убеђење је више пута јавно изнео, можда најобимније у опширном разговору са историчарем архитектуре Бојаном Бојанићем, објављеном у часопису Архитектура и урбанизам, број 37 (2013), као прилог за историју урбанизма Београда. Кроз одговоре на постављена питања, Владимир Мацура је синтетизовао скоро све делове свог богатог опуса, наглашавајући, ипак, своје ангажовање као архитекте урбанисте који, по његовом мишљењу, има искључиво улогу професионалног сервиса заједнице.

Наслов тог интервјуа је био *Кристализација идеја као развојна перспектива Београда*. Кристализација идеја асоцира на чувено Стендалово дело *Расправа о љубави*, у којој књижевник дефинише љубав објективно и без страсти. Пише о томе шта све треба знати о љубави, које врсте љубави постоје, како се рађа љубав, те анализира љубав на основу искуства, неостварених жеља, у намери да то дивно осећање приближи читаоцима. Кристализацију идеја о развоју града Мацура образлаже исто тако објективно и аналитички је приближава колегама и грађанима, али са жаром који се граничи са објашњењем кристализације коју дефинише Стендал. Као што Стендал пише, и Мацура у свом наведеном разговору каже: „Од једне почетне мисаоне маглине, полако се формирају обриси да би се на крају стигло до уобличеног става. Ово јесте еволутивни приступ, дорада града корак по корак. Колики ће он бити, то стварно зависи од његове духовне моћи“.

Поред талента за архитектуру, којим је несумњиво био обдарен, Владимир Мацура је непрекидно проширивао и продубљивао своје интересовање за различите друштвене теме, које су неопходне за квалитетно бављење ужом облашћу, урбанизмом. Али, интересовање је било и шире, за сликарство, историју, пејзажну архитектуру, планирање животне средине различитих друштвених заједница. Та богатство разноврсних талената, знања и непрекидне радозналости за свет око себе утицало је на то да је каријера Владимира Мацуре била разграната у неколико области у којима је остварио завидан успех.

Дипломирао је 1966. године на Архитектонском факултету у Београду, под менторством професора Уроша Мартиновића. У наслову магистарске тезе *Модел друштвене размене и градски центар*, коју је завршио 1973. године, већ се може уочити његова заинтересованост за повезаност друштвених проблема и урбанизма, што и јесте суштина бављења овом делатношћу. Докторска дисертација *Развој чаршија и градских центара у Србији 19. и прве половине 20. века*, одбрањена 1980. године, касније преточена у књигу *Чаршија и градски центар* (1984), представља озбиљан истраживачки подухват. Монографија *Урбано планирање у Србији 19. и 20. века*, објављена први пут 1982. године, представљала је надоградњу старијих истраживања о планском заснивању и развоју варошица, вароши и градова, са богатом документацијом, међу којом је било

и до тада необјављених планова. Уз професоре старијих генерација Бранка Максимовића и Бранислава Којића, Мацура се овим радовима сврстао у ред незаобилазних аутора када је у питању историја урбанизма Србије. Током израде доктората, под менторством професора Богдана Богдановића, усвојио је многе принципе из његове књиге *Urbs i logos*, па је касније у његовој пракси једна од карактеристика била јасна спознаја шта је град и како о њему здраво расуђивати.

Истраживачки сегмент у области историје архитектуре и урбанизма Мацура ће трајно развијати, само ће историјска дистанца за неке теме бити значајно скраћена и повезана са актуелним сазнањима.

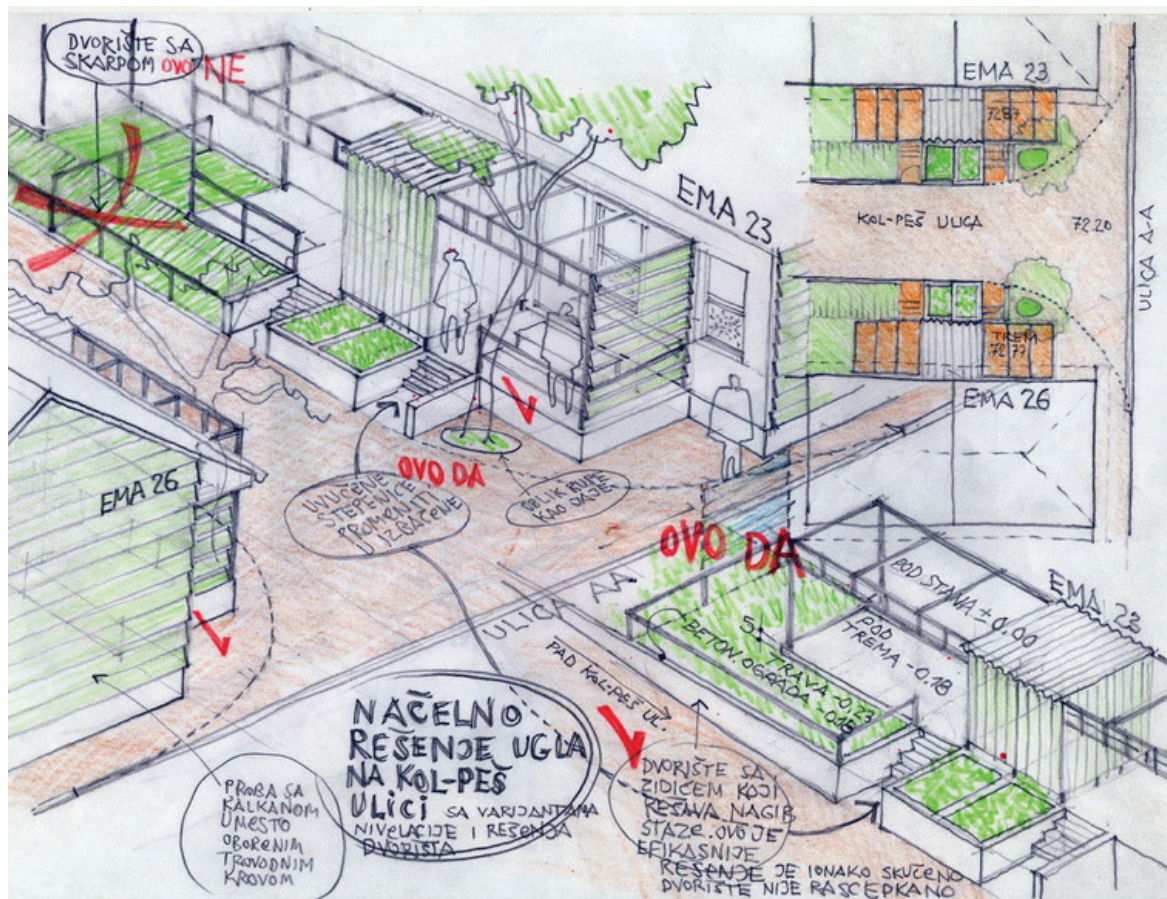
Радни век Мацура је започео као урбаниста приправник у Урбанистичком заводу Београда, а затим као истраживач урбаниста у Југословенском институту за урбанизам и становање (ЈУГИНУС).

Први изазовни искорак начинио је 1975. године, заједно са неколико колега са којима ће трајно остати и пријатељ, као иницијатор и оснивач Центра за планирање урбаног развоја (ЦЕП) у оквиру Београдпројекта. Активности ЦЕП-а у то време биле су новина у београдским круговима архитектата. Теме које су тада покренуте, као што су концепт хуманог живота у граду, умерени град, концепт зонирања, новије методологије рада у области планирања и пројектовања, разматране су веома живо и конструктивно на, за то време, неуобичајен начин. Озбиљна промишљања и разговори о теоретским и стручним проблемима вођени су у опуштеној атмосфери пријатељског дијалога, са низом уличних манифестација и публикацијом *Комуникације* у којој су ови разговори били публиковани. Комуникације су, за тадашње генерације архитектата и урбаниста, постале култне манифестације, а студенти су били одушевљени, јер су осећали струјање енергије коју није увек било могуће постићи у редовној настави. На тим скуповима одвијали су се и сусрети и занимљиви разговори са грађанима, што је представљало почетак снажније интеракције друштвене заједнице и струке, која је данас настављена кроз ангажмане културне организације Миксер, Београдску интернационалну недељу архитектуре (БИНА) и низ других. Цеп и Цеповци, како су се организатори и учесници са

симпатијом називали, остали су трајно у сећању архитектата, а име Владимира Мацура и његових колега буди носталгична сећања на прве специфичне, корисне и иновативне облике преноса урбанистичких и архитектонских идеја, од којих ће се неке реализовати знатно касније. По утицају који су Комуникације имале седамдесетих и осамдесетих година могу се поредити једино интригантна предавања која је проф. Богдан Богдановић, уместо у амфитеатру Архитектонског факултета, држао студентима архитектуре и другим заинтересованима у Малом Поповићу, и нешто касније еуфорија слушаца током предавања проф. др Ранка Радовића у оквиру Школе архитектуре у Великој сали Коларчевог народног универзитета у Београду. У ЦЕП-у, односно Београдпројекту, урадио је читав низ просторних и урбанистичких планова, као члан тима, а чешће као руководилац. По иновативности решења и успешног уклапања у природно окружење издваја се Стамбено насеље под Дубовицом у Будви, реализовано 1980. и 1981. године на основу урбанистичког и архитектонских пројеката, са арх. Димитријем Иванчевићем. Пројектанти су користили драгоцене савете професора Милорада Пантовића, као и арх. Милоша Бобића, арх. Миодрага Ференчака и арх. Перовића, тада главног архитекте Будве, након земљотреса 1979. године. Став да треба проверавати сопствене идеје и знање кроз консултације са колегама остаће Мацурина трајна карактеристика и значајно ће допринети одлуци да у својим даљим задацима увек предност даје тимском раду.

Паралелно са бројним планерским и урбанистичким радовима, Владимир Мацура започиње и педагошки рад на Шумарском факултету у Београду, где је био ванредни, затим и редовни професор, а у једном периоду и шеф Катедре за планирање и урбанизам у пејзажној архитектури. У том периоду проширио је своје ставове о односу природе и човека под утицајем проф. Стевана Милинковића. И овај систем повезаности природног окружења и човека постаће саставни део његове опште визије формирања градова и насеља. Даљи развој каријере Мацура ће, као научни саветник, везати за Институт за архитектуру и урбанизам Србије где ће радити до 2000. године. Паралелно ће, у периоду од 1996. до 2000. године, бити редовни професор у хонорарном статусу на Одсеку за планирање и изградњу насеља Грађевинског факултета у Београду.

У последњој деценији 20. stoleћа Владимир Мацура отвара ново поље стваралачког ангажмана којим ће се, са великим ентузијазмом, бавити до краја живота. Део свог истраживачког и практичног рада тада посвећује Друштву за унапређивање ромских насеља у којем се окупљају ентузијастички који желе да укажу на маргинализоване теме живота уопште, а посебно становања Рома. Настаје читав низ пројеката, едукативних програма и техничких решења којима треба да се унапреди ромско становање. Поред међународне афирмације рада овог Удружења, у нашој средини као најзначајнији остао је реализовани пројекат за Орловско насеље у Миријеву у Београду, који се и даље развија и сведочи да је одрживост живота неке мањинске друштвене заједнице могућа, уколико се знање и ентузијазам стручњака уваже и подрже их политичари, као у то време градоначелник Београда Небојша Човић. У Удружењу за унапређивање ромских насеља Владимир Мацура је почео веома плодну сарадњу са др Златом Вуксановић, која је своју каријеру почела као сарадник, а затим и као његова супруга. Као брачни и истраживачки пар остварили су низ пројеката и објавили већи број научних и стручних радова, проширивши своје интересовање на историјски развој становања сиромашног становништва уопште.

Последње деценије двадесетог века Владимир Мацура је, заједно са својим блиским пријатељима, угледним урбанистима, почео да разрађује тему од великог значаја за развој територије Београда на ушћу Саве у Дунав. Ради се о идеји чувања Ушћа и формирања заобилазног пловног пута, чиме би требало да се заштити високо вредан природни предео Великог ратног острва и везе старог и

Новог Београда и Земуна. „Плава свеска“, тада сачињена, обилује изванредним илустративним прилозима који се често могу применити, уколико се развој Београда буде сагледавао у духу истинске повезаности природе и грађене средине.

Као директор Урбанистичког завода Београда 2000–2004. године организовао је и био на челу тима за израду *Генералног плана Београда 2021. године*. Бројни тим, који је тада био окупљен за израду плана, унео је низ новина у раду, прихватавши иновативну методологију коју је В. Мацура, заједно са блиским колегом и пријатељем архитектом Миодрагом Брацом Ференчаком, предложио. Како су сами тада изјављивали, полазиште је био став да треба израдити план за велику „поправку“ Београда, применом репарације, регенерације, реновирања, реконструкције које треба обавити да би се, затим, приступило разматрању развојне перспективе града. Стратегија је обухватала неколико иновативних ставова, као што су акциони приступ који временом омогућава итеративне поправке, преиспитивање и наставак оних идеја и поставки које су у претходним генералним плановима биле квалитетне, а нису спроведене (рециклажа идеја), и др. У изради плана примењен је први пут ГИС, покушано је са стварањем дигиталне датотеке за културно, односно градитељско наслеђе (није било довољно финансијских средстава), одабран је свеобухватни приступ решавању зелених површина, инован је процес решавања интеграције рубних насеља, што је све било у функцији стратегијом предвиђеног континуалног планирања у наредном периоду.

Од 2005. године Владимир Мацура је био независни истраживач, настављајући са великим ентузијазмом да се бави темама којима је већ указивао пажњу кроз институције у којима је радио. Већ од краја двадесетог века био је позиван у разна национална и међународна тела као консултант и експерт, најчешће за проблеме инклузије и становања Рома, моделе смештаја и интеграције избеглица, и општинске, локалне, стратегије становања уопште. Европске институције и агенције (OEBS, Eu-Roma, OSCE/ODHIR, UN-HABITAT, Савет Европе) као и домаће градске и општинске управе поверавале су му осетљиве послове у којима су његова интерперсонална комуникативност и тимски рад доприносили изради квалитетних, одрживих и финансијски доступних решења.

С обзиром да је наручена израда новог Генералног плана за Београд, Владимир Мацура је осећао потребу да објављивањем радова, са колегама из тима за израду *Генералног плана Београда 2021*, подсети јавност на главне теме које су обрађене у том плану, а које су биле иновативне у стратешком и методолошком приступу. То су сугестивни и аналитички рукописи, који уз његове актуелне текстове објављиване у недељницима, као што је НИН, указују на оно што би било корисно и даље спроводити у новим плановима да би се обезбедио развојни континуитет града који је на ивици да склизне у хаотичну урбанизацију.

У педесет и три године професионалног искуства Владимир Мацура је изградио принципе којих се доследно придржавао, промишљајући их као процес, а не као мишљење које може бити непромењиво.

Владимир Мацура је дао значајан допринос поновном организовању Удружења урбаниста Србије, био је иницијатор Салона урбанизма, који је једна од најредовнијих манифестација у струци, и учествовао у формирању Удружења пејзажних урбаниста.

Поред већег броја награда и признања на домаћим конкурсима и другим манифестацијама, он је добитник Награде „Емилијан Јосимовић“ за животно дело (1997) и Инжењерске коморе Србије за укупан допринос струци (2011). Награђен је, такође, за пројекте за одрживе заједнице на престижним међународним конкурсима у организацији Међународне уније архитеката (AIA-UIA, 1993) и Холцим фондације (2008).

Радост истраживања и стварања, отвореност за учење од других, стварање трајног пријатељства са истомишљеницима и уважавање туђих ставова, убедљивост и сугестивност, особине су по којима ће се Владимир Мацура памтити, исто као и по дирљивој оданости породици, покојној супрузи Лидији, супрузи и најближем сараднику Злати, кћерки Сунчици и сину Огњену.

Владимир Мацура отишао је из овог живота као жртва немилосрдног вируса, али на најлепши начин који један стваралац може да пожели, остављајући будућности дела по којима ће се памтити.

Професор др Нађа Куртовић-Фолић

